

**УА “Белаазёрскі дзяржаўны прафесійна-тэхнічны
каледж электратэхнікі»**

Інфармацыйна-даследчы праект

“Лозапляценне: традыцыі і сучаснасць»

**Аўтары праекта: Пыж’янава Лілія Валянцінаўна,
бібліятэкар, Берднік Максім Мікалаевіч, навучэнец групы 12-С**

Удзельнікі праекта: члены гуртка «Вясёлая лозка»

2017 год

Мэта праекта:

1. Сацыяльная, творчая, інтэлектуальная актывізацыя навучэнцаў шляхам далучэння да народных промыслаў.
2. Стварэнне умоў для
  - ✓ развіцця творчых здольнасцяў навучэнцаў,
  - ✓ набыцця новых ведаў,
  - ✓ выкарыстання вопыту лозапляцення пры арганізацыі вольнага часу,
  - ✓ атрымання пазітыўных эмоцый.

Задачы праекта

- ✓ Глыбей вывучыць гісторыю станаўлення і развіцця лозапляцення , у тым ліку на Бярозаўшчыне.
- ✓ Наладзіць сустрэчы навучэнцаў з майстрамі лозапляцення нашага рэгіёна.
- ✓ Пашырыць асартымент вырабаў з лазы у гуртку “Вясёлая лозка”.
- ✓ Наладзіць майстар-класы для жадаючых навучыцца лозапляценню.
- ✓ Арганізаваць выставу вырабаў з лазы “Ад вытокаў да сучаснасці”.

Гіпотэза

Рэканструкцыя працэсу захавання і развіцця лозапляцення будзе паспяховай, калі:

- ✓ **Абаснавана (з улікам гістарычнага вопыту) неабходнасць развіцця творчай актыўнасці моладзі праз далучэнне да народна-прыкладной творчасці.**
- ✓ **Даказана запатрабаванасць вырабаў з лазы.**

Этапы рэалізацыі праекта

1. Арганізацыйна - падрыхтоўчы этап:

- ✓ Вывучэнне і асваенне новага тэарэтычнага матэрыялу.
- ✓ Пошук інфармацыі па зададзенай тэме.
- ✓ Стварэнне творчых груп навучэнцаў.

2. Мастацка-тэхналагічны этап:

- ✓ Вызначэнне напрамкаў пошуку, пошук інфармацыі ў розных крыніцах (па групам).
- ✓ Складанне алгарытму праектнай дзейнасці.
- ✓ Самастойная работа навучэнцаў па абмеркаванні задання кожнага ў групе.
- ✓ Падрыхтоўка інфармацыі для выкарыстання ў прэзентацыях, публікацыях, рэфератах.
- ✓ Аналіз матэрыялаў і інструментаў для выканання вырабаў.
- ✓ Выкананне тэхналагічных аперацый.
- ✓ Кантроль і самаацэнка працы.

3. Заключны этап:

- ✓ Абарона праекта, яго ацэнка.
- ✓ Выстава плеченых вырабаў.
- ✓ Удзел у конкурсах розных узроўняў.

Частка1. Гісторыя развіцця лозапляцення

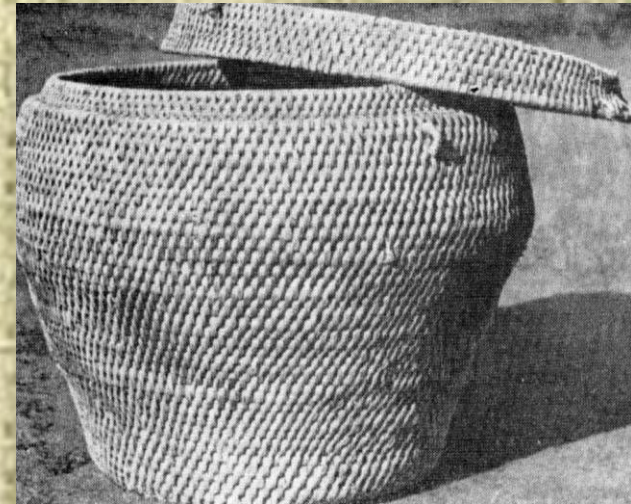
Мастацтва пляцення з лазы сыходзіць сваімі каранямі ў глыбіню вякоў. Яшчэ ў каменным стагоддзі людзі ўмелі плесці вяршы і сілкі, сценкі жылля.

Пляценне - мастацтва старажытнае, як чалавечы род. Напэўна, чалавек не можа не плесці: з найстаражытных часоў плялі ў Афрыцы і ў Азіі, у Еўропе і ў Аўстраліі, у Паўднёвай і Паўночнай Амерыцы.

У біблейскіх тэкстах сустракаюцца згадкі пра пляценне з лазы: дачка фараона знаходзіць немаўля Майсея, які плыве па Нілу у кошыку з трыснёга.

У першай палове XIX стагоддзя пляценне з лазы, вярбы і бяросты ўвайшло ў моду сярод самых розных слаёў грамадства. Практычна ва ўсіх дамах можна было сустрэць плеценыя крэслы, сталы, канапы, шырмы, скрыні, калыскі, арэлі, прадметы сервіроўкі стала і іншыя вырабы. Вырабы знаходзілі шырокае прымяненне ў гаспадарцы.

**Чаго толькі не плялі з лазы нашы продкі!
Палукашкі і кузавы вазкоў і саней, рыбалоўныя снасці
(каробкі, бучы, венцеры), посуд на зерне, агародніну
(кашы, кашолкі), сявенькі, карзіны, мэблю (крэслы,
калыскі), падстаўкі пад вазоны, карабы на бялізну.
Плецены кошык і цяпер застаўся "тарай нумар
адзін" для садоўнікаў і грыбнікоў.**

Цікава ведаць. Падчас рэалізацыі праекта ў нас з'явіліся свае невялікія сакрэты нарыхтоўкі лазы.

- ✓ Узімку неакараваная лаза добра захоўваецца ў снезе.
- ✓ Закладваць дубцы для “варкі” лепш адразу ў кіпень. Яны тады больш светлыя і гнуткія.
- ✓ Адценне акараваным пруткам мы надаем, апускаючы іх на некалькі хвілін у вапнавы раствор, а затым прамываем іх у праточнай вадзе. Чым даўжэй мы трымаем у вапнавым раствору, тым цямнейшы пруток.
- ✓ Колер лазы залежыць не толькі ад сорта івы, але і ў якую пару года зрэзана!

Вывады:

- **Рамяство лозапляцення бярэ пачатак са старажытных часоў.**
- **Народнымі ўмельцамі створаны з лазы сапраўдныя шэдэўры мастацтва, якія ўпрыгожваюць залы многіх сусветных музеяў.**
- **Нарыхтоўка лазы не наносіць шкоды прыродзе.**

Частка 2. Лозапляценне і яго адметнасці на Бярозаўшчыне

Чым можа здзівіць унікальная і самабытная культура Беларусі? Якія традыцыі беларусаў вядомыя ва ўсім свеце?

Напрыклад, Столінскі раён славіцца ганчарствам, Іваноўскі і Пружанскі - бондарствам, Маларыцкі - ткацтвам і вышыўкай, а наш **Бярозаўскі раён** – лозапляценнем і саломапляценнем.

У вырабах нашых майстроў былі і ёсць свае адметнасці. Возьмем, напрыклад, **звычайны кошык**. На **Заходнім Палессі** яго форма прыкметна пашыраецца ў бакі, набліжаецца да прамавугольніка, дно амаль плоскае. Лаза часцей за ўсё акараваная, у той час як у іншых рэгіёнах Беларусі звычайныя кошыкі бытавога прызначэння плятуць пераважна з неакараваных дубцоў простаай крыжовай тэхнікай.

Існуе чатыры базавых тэхнікі: «пляценка», «вяровачка», «клетачка» і «ялінка».

«Пляценка» - найбольш пашыранае і самае старажытнае – простае (крыжовае) пляценне, калі рад раўнамерна размешчаных дубцоў паслядоўна переплятаецца такімі ж або танчэйшымі дубчыкамі.

Калі дубцы не толькі пераплеталі стойкі асновы, але і перавівалі між сабою, атрымлівалася пляценне «вяровачкай».

«Клетачка» - найбольш зручны спосаб пляцення, па малюнку гэта нагадвае тэкстыльныя вырабы.

Пляценне «ялінкай» больш складанае і выразнае, яно дазваляе атрымліваць больш шчыльнае палатно.

Самым распаўсюджаным відам пляцення на Бярозаўшчыне былі і застаюцца «пляценка» (крыжовае пляценне) і «клетачка».

Вывады:

**Падчас даследавання мы прыйшлі да
высновы:**

- **Народныя ўмельцы часцей стваралі рэчы з лазы для побытавага ўжытку, яны вызначаліся лаканічнасцю формаў.**
- **Сучасныя вырабы маладых майстроў не маюць ярка выражаных рэгіянальных асаблівасцяў.**
- **Самымі распаўсюджанымі відамі пляцення на Бярозаўшчыне былі “пляценка” і “клетачка”.**

Частка 3. Народныя ўмельцы – бяздонная крыніца натхнення

Народны майстар Беларусі Мікалай Антонавіч Валашчык нарадзіўся ў 1931 годзе ў шматдзетнай сялянскай сям'і на хутары ля в. Ціхны Бярозаўскага р.

Выкладаў у школе матэматыку, фізіку і нямецкую мову.

Яго творы з лазы знаходзяцца ў Бярозаўскім і Брэсцкім краязнаўчых музеях і Народным музеі ў Дудутках, а таксама ў прыватных зборах у Беларусі, Польшчы, Латвіі, Расіі, Канадзе.

Мікалай Антонавіч і яго вырабы

Мікалай Антонавіч і удзельнікі гуртка «Вясёлая лозка»

Вывады:

- Адышлі ў мінулае плеценыя агароджы і гаспадарчыя пабудовы, лазовыя куфары і дарожныя сакваяжы. Але дзякуючы энтузіязму і таленту майстроў, якія паспяхова працягваюць народныя традыцыі, плеценыя вырабы набываюць усё большую значнасць. Радуюць вока і класічныя кошыкі, і арыгінальныя кухонныя рэчы, і вытанчаная мэбля з лазы.
- Мы пераканаліся, што народныя ўмельцы – бяздонная крыніца натхнення і вопыту.

Частка 4. Мы пляцем, вучым, дэманструем. Фотасправаздача

Карзіна для бялізны

Скарбонка

Карзіна для дробязей

Пано дэкаратыўнае

**Карзіна
вялікодная**

**Вазы
дэкаратыўныя**

**Кошык
дэкаратыўны**

Сухарніцы

Карзіны гаспадарчыя

Карзіна з вечкам

Ваза для фруктаў

**Майстар-класы ў
сценах каледжа**

Майстар-класы ў сценах каледжа

Майстар-клас на восеньскім кірмашы ў Белаазёрску

Майстар-клас на абласных Дажынках ў Іванаве

Майстар-клас на рэспубліканскіх мерапрыемствах да 75-годдзя сістэмы ПТА

Выездные майстар-класы

Выездные майстар-класы

Вырабы з лазы ў ландшафтным дызайне

Вырабы з лазы ў сучасным інтэр'еры

Вырабы з лазы ў сучасным інтэр'еры

Незвычайныя вырабы з лазы

Мы прыйшлі да высновы:

- ✓ лозапляценне – адно з самых старажытных рамёстваў, якое прыйшло да нас скрозь стагоддзі,
- ✓ асноўная вартасць гэтага занятка ў тым, што працаваць прыходзіцца з прыродным экалагічна чыстым матэрыялам,
- ✓ у наш час засілля таннай пластмасы у людзей ёсць патрэба і попыт на вырабы з прыродных матэрыялаў, з лазы,
- ✓ вырабы з лазы добра упісваюцца ў сучасны інтэр’ер жылых памяшканняў і ландшафтны дызайн,
- ✓ лозапляценне – адно з найбольш простых і цікавых заняткаў, ен прыносіць не толькі радасць творчасці, але і пры пэўным узроўні майстэрства, карысць і прыбытак.

У выніку мы

- ✓ Атрымалі надзею, што ўдзельнікі праекту перададуць свой вопыт сябрам і знаёмым, а значыць – мы дапагаем жыць і надалей гэтаму майстэрству.
- ✓ Арганізавалі на новым узроўні работу гуртка.
- ✓ Пашырылі магчымасці арганізацыі вольнага часу навучэнцаў (праз арганізацыю выстаў, даследчай дзейнасці, майстар-класаў, сустрэч з цікавымі людзьмі).